

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 11 0 К 017578 17 Квлз
Бања Лука, 02.03.2018. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ!

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Обрена Бужанина, као предсједника вијећа, Даниеле Миловановић, Смиљане Мрша, Горјане Попадић и Даворке Делић, као чланова вијећа, уз учешће записничара Соње Матић, у кривичном предмету против осуђених Г.С., М.К., М.П. и З.Ш., због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, одлучујући о захтјевима за заштиту законитости, који су поднијели осуђени М.П., осуђени З.Ш. и његов бранилац адвокат Н.П. из Б.Л., те бранилац осуђених Г.С. и М.К. адвокат В.Р. из Б.Л, против правоснажне пресуде Окружног суда у Бањој Луци број: 11 0 К 017578 16 К од 31.10.2016. године, у сједници вијећа одржаној дана 02.03.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Захтјеви за заштиту законитости се одбијају као неосновани.

Образложење

Пресудом Окружног суда у Бањој Луци број: 11 0 К 017578 16 К од 31.10.2016. године (која је потврђена пресудом Врховног суда Републике Српске број: 11 0 К 017578 17 Кж од 21.03.2017. године) оглашени су кривим Г.С., М.К., М.П. и З.Ш. због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези члана 22. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (у даљем тексту: КЗ СФРЈ), те су осуђени: Г.С., М.П. и З.Ш. на казне затвора у трајању од по 2 (двје) године, а М.К. на казну затвора у трајању од 4 (четири) године. Истом пресудом, на основу члана 99. став 1. у вези са чланом 96. став 1. и 2. тачке а) и е) Закона о кривичном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 53/12, у даљем тексту: ЗКП РС), обавезани су да солидарно накнаде трошкове кривичног поступка у износу од 2.167,36 КМ и паушала у износу од по 150,00 КМ, М.К. и трошкове вјештачења у износу од 160,00 КМ, као и трошкове пуномоћника оштећене у износу од 882,00 КМ, те З.Ш. и М.П. и на трошкове награде и нужних издатака њихових бранилаца по службеној дужности. На основу члана 108. став 3. ЗКП РС, оштећена А.Ј., са имовинскоправним захтјевом, упућена је на парницу.

Против тих пресуда, осуђени М.П., З.Ш., бранилац осуђених Г.С. и М.К. адвокат В.Р. из Б.Л., те бранилац оптуженог З.Ш. адвокат Н.П. из Б.Л., поднијели су захтјеве за заштиту законитости (у даљем тексту: захтјев). Осуђени М.П. и З.Ш., те бранилац осуђених Г.С. и М.К., захтјеве су поднијели због повреде Кривичног закона и због повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС). Бранилац оптуженог Ш., захтјев је поднио због повреде права на одбрану, те због повреде члана 6. и 13. Европске конвенције о заштити основних људских права и слобода (у даљем тексту: ЕКЉП). Приједлог захтјева осуђених П. и Ш. је да се побијана пресуда преиначи и исти ослободе од оптужбе или да се укину и првостепена и другостепена пресуда или само другостепена пресуда и предмет врати на ново одлучивање, док приједлог захтјева бранилаца осуђених С., К. и Ш. су да се укину првостепена и другостепена пресуда и предмет врати на ново одлучивање.

У својим писменим одговорима на захтјеве, републички јавни тужилац Бранко Митровић је предложио да се сви захтјеви одбију као неосновани.

Приликом одлучивања о захтјевима, овај суд се, у смислу одредби члана 354. ЗКП РС, ограничио само на испитивање оних повреда закона на које су се позвали подносиоци захтјева, те је одлучено као у изреци ове пресуде из слиједећих разлога:

Одредба члана 350. ЗКП РС прописује да се овај ванредни правни лијек може поднијети против правоснажне пресуде само у случајевима повреде Кривичног закона и повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) овог закона (која се манифестује у повреди права на одбрану), а уз ограничења прописана у ставу 2. овог члана. Тим ограничењима је искључена могућност улагања овог правног лијека ако није кориштено право побијања пресуде жалбом, као редовним правним лијеком, а када су у питању означене повреде материјалног и процесног закона, на ове основе побијања пресуде се није могуће позивати у захтјеву ако нису биле изнесене у жалби (осим ако се ради о повреди учињеној у жалбеном поступку). Коначно, ограничењем прописаним у ставу 3. истог члана, се искључује могућност улагања овог правног лијека против пресуде Врховног суда донесене у трећем степену.

Без основа су наводи из захтјева браниоца осуђених Г.С. и М.К., којима се на идентичан начин у оба ова захтјева, указује на повреду права на одбрану ових осуђених, тврдњом да поступак против истих није вођен у складу са одредбама главе XXVII Закона о кривичном поступку (који регулишу поступак према малољетницима), који је важио у вријеме када је извршено предметно кривично дјело.

Наиме и поред тачности навода из ових захтјева да су се у вријеме извршења предметног кривичног дјела требале примјенити одредбе из Главе XXVII Закона о кривичном поступку који је важио у вријеме извршења предметног кривичног дјела (који регулишу поступак према малољетницима), обзиром да је осуђени К. био старији малољетник, а осуђени С. млађе пунољетно лице, по оцјени овог вијећа,

непримјењивањем тих одредаба, није повређено право на одбрану ових осуђених, јер побијана пресуда се уопште не заснива на исказима ових осуђених датих у истражном поступку пред истражним судијом Војног суда у Бањој Луци. Због тога, приговори из захтјева браниоца ових осуђених, којима се указује на повреде њиховог права на одбрану, због чињенице да су у истрази саслушани без присуства браниоца и обавезних лица, да им поступајући истражни судија није поставио браниоца, да у спису нема рјешења о раздвајању поступка против осуђених и спровођење поступка по одредбама из Главе XXVII ЗКП или спајање са поступком против пунољетних лица, да није поступао судија, односно вијеће за малољетнике суда по мјесту пребивалишта, већ истражни судија Војног суда, те да није поступљено у складу са одредбом члана 462. тада важећег Закона о кривичном поступку (јер нису хитно поступали како би се поступак што пре завршио), су неосновани.

Без основа су и приговори изнесени у захтјевима браниоца осуђених С. и К. којима се позивањем на одредбе члана 2. ЗКП РС, указује на повреду права на одбрану, тврдњом да су се према овим осуђеним морале примјенити одредбе члана 82. став 2. до 4. КЗ СФРЈ, односно одредбе сада важећег Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 13/10 и 61/13), те да суд није образложио своју одлуку за одбијање приједлога браниоца овог осуђеног да се поступак, у односу на њега раздвоји. Наиме, имајући у виду одредбу члана 81. став 4. КЗ СФРЈ, којом је између осталог, прописано да изузетно, пунољетном лицу које је у вријеме суђења навршило 21 годину, суд може умјесто малољетничког затвора, изрећи затвор, те имајући у виду да је одредбом члана 72. став 1. Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку регулисано да се исти примјењује у поступку према лицима која су учинила кривично дјело као малољетници, а у вријеме покретања поступка, односно суђења нису навршиле 23 године живота, то по оцјени овог вијећа, није прекршен принцип законитости из члана 2. ЗКП РС, а тиме није повријеђено ни право на одбрану осуђених С. и К., обзиром да су осуђени на казне затвора у трајању од по двије године, што је у складу са одредбом члана 81. став 4. КЗ СФРЈ, те обзиром да су обојица у вријеме суђења пред првостепеним судом имали навршених преко 40 година живота. Осим тога, супротно наводима из захтјева браниоца осуђеног К., првостепени суд је дао разлоге за своју одлуку да одбије приједлог одбране да се поступак у односу на овог осуђеног раздвоји, те је и другостепена пресуда дала одговор како на овај жалбени приговор (страна 8. пасус 4. образложења другостепене пресуде), тако и одговор на жалбени приговор у вези са примјеном одредбе Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку.

Надаље, нема основа за тврдњу о повреди права на одбрану и права на правично суђење из члана 6. ЕКЉП осуђеног З.Ш., која је према наводима из захтјева његовог браниоца, учињена на начин што из изреке првостепене пресуде произилази да се осуђеном Ш. ставља на терет да је предузео и радњу силовања и да је он осуђен и за ту радњу. Наиме, овај приговор је бранилац овог осуђеног истицао и у жалби и о њему је другостепена пресуда на страни 6. дала веома јасне и ваљане разлоге, које у цијелости прихвата и ово вијеће, па се подносилац захтјева упућује на те разлоге.

И поред тачности навода из захтјева браниоца осуђеног Ш. којима се истиче да другостепена пресуда није уопште анализирао жалбени приговор у вези са дијелом исказа појединих свједока, посебно А.Ј. у дијелу у којем је исказала да јој Ш. није познат, као и да Г.С. и М.П. познаје и да су ишли са њом у школу, те да њих тројицу и поред најбоље воље не може повезати са оним што се њој догодило те вечери, по оцјени овог вијећа, није повријеђено право на одбрану нити овом, нити осталим осуђеним лицима, као ни право на дјелотворни правни лијек из члана 13. ЕКЈП. Наиме, право на дјелотворни правни лијек има суштински значај за остваривање права на жалбу и ово право без сумње улази у спектар права која одражавају правичност поступка и обезбјеђују равноправност странака у поступку. Међутим садржај образложења је условљен природом одлуке и карактером приговора. С обзиром на природу другостепене пресуде, обавеза суда да образложи своју одлуку не подразумјева потребу да се у пресуди образложе сви приговори и да се одговори на све наводе странака, него се ограничава на захтјев да се у образложењу наведу разлози за чињенице од одлучног значаја на јасан и разумљив начин. Како се у конкретном случају, осуђени Ш., а ни С. и П. не терете, нити су осуђени за радњу силовања извршену према оштећеној А.Ј., већ само осуђени К., овај жалбени приговор није од одлучног значаја, па како је другостепена пресуда на јасан и разумљив начин дала разлоге о свим одлучним чињеницама, то су без основа приговори из овог захтјева о повреди права на правично суђење и права на дјелотворни правни лијек.

У оквиру приговора заснованом на тврдњи о повреди одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС, захтјевима осуђених М.П. и З.Ш. се истиче да им је повређено право на одбрану на начин што се правоснажна пресуда Окружног суда у Бањој Луци не заснива на доказима који су изведени на главном претресу, већ искључиво или у претежном дијелу, на исказима свједока који су дати у истрази, пред тужиоцем.

На напријед наведеним приговорима ових подносилаца захтјева, не може се, по оцјени овог вијећа, темељити тврдња о повреди права на одбрану, као битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС.

Наиме, право на одбрану садржано у принципу „једнакост оружја“ који манифестује једнак процедурални положај странака током суђења, обухвата читав спектар процесних права која оптуженом обезбеђују једнаке процесне могућности током поступка у припреми и представљању случаја који је предмет оптужбе. То право на одбрану првенствено обухвата (али се не ограничава) на следећа права: право на довољно времена и одговарајуће могућности за припремање одбране, право да позива и испитује свједоке, право на ангажовање вјештака, право присуствања суђењу, право приступа документацији и другим доказима који му могу помоћи у припреми одбране, право на браниоца, те право на присуствовање расправи у жалбеном поступку на којој је присутан тужилац. Повреда ових права, али и других права оптуженог која су у функцији осигурања једнаког процесног положаја странака током суђења, представља посебан облик битне повреде одредаба

кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС, која има за посљедицу укидање пресуде донесене уз ове повреде поступка. Због посебног значаја ових права, која су у основи права на правично суђење гарантованог чланом 6. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, повреда права на одбрану је једини облик битне повреде одредаба кривичног поступка, прописан наведеном законском одредбом, који представља основ за подношење захтјева за заштиту законитости, као ванредног правног лијека.

У конкретном случају, ово вијеће налази да нема основа за тврдњу, изнесену у захтјевима осуђених П.а и Ш., о почињеној битној повреди одредаба кривичног поступка која се манифестује у облику повреде права на одбрану, усљед прихватања и заснивања пресуде на исказима свједока из истраге. Наиме, са једне стране, свјedoци Г.П., С. и М.Ш. су саслушани и на главном претресу пред првостепеним судом, па је одбрана имала могућност да исте испита унакрсно (што је и учинила), а тужилац је приликом саслушања ових свједока користио записнике о њиховом саслушању из истраге, након чега их је приложио као доказни материјал, у смислу одредбе члана 288. став 1. ЗКП РС. Са друге стране, побијана пресуда се не заснива искључиво или у претежном дијелу на исказима ових свједока из истраге, већ једним дијелом и на њиховим исказима датим на главном претресу пред првостепеним судом, али и на друге доказе, такође, изведене на главном претресу.

Приговор из захтјева осуђених П. и Ш. којим се истиче да првостепена пресуда није уопште оцјенила поједине доказе одбране ових осуђених, ово вијеће није ни разматрало, обзиром да исти нису били изнесени у жалбама на првостепену пресуду, а у смислу одредбе члана 350. став 2. тачка б) ЗКП РС. Притом, наводи из захтјева осуђеног Ш. да није имао могућност изјавити жалбу, тврдњом да му првостепена пресуда није достављена у складу са одредбом члана 85. ЗКП РС је за ово вијеће потпуно неприхватљива, обзиром да је током првостепеног поступка исти дао податке свог пребивалишта на територији БиХ (Кулаши, Поповићи бб, општина Прњавор), током читавог првостепеног поступка, сва писмена и позиви су му били достављани на тој адреси и исти се уредно одазивао на све те позиве, а исто тако, његов бранилац је лично примио првостепену пресуду, на коју је благовремено уложио жалбу.

Исто тако, неосновани су и приговори из свих захтјева, којима се истиче да је првостепени суд повриједио право на одбрану осуђених на начин да је прекршио одредбу члана 3. став 2. ЗКП РС. Ово с тога што, по оцјени овог суда, првостепени суд, према разлозима у образложењу побијане пресуде, није имао сумње у погледу било којег доказа у корист или на штету одбране, због чега, супротно наводима из захтјева, није прекршен принцип „*in dubio pro geo*“, садржан у цитираној законској одредби, па с тим у вези није повријеђено ни право на одбрану осуђених.

Неосновани су и приговори из захтјева браниоца осуђених С. и К. којима се указује на повреду Кривичног закона тврдњом да постоје околности које искључују кривичну одговорност ових осуђених и да је наступила застарјелост кривичног гоњења, односно да је гоњење искључено усљед амнестије или помиловања или је ствар правоснажно пресуђена.

Наиме, тачни су наводи из захтјева браниоца осуђених С. и К. да се истрага поводом предметног догађаја водила за кривично дјело разбојништва, да је поступак против појединих извршилаца и окончан због тог кривичног дјела. Међутим, како је за прекид застарјелости довољно да је чињенично стање познато у толикој мјери да постоји основана сумња да је учињено кривично дјело, али не мора већ тада бити и утврђена квалификација дјела, те како је у конкретном случају, тужилац наставио истрагу за исти догађај али због кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези члана 22. КЗ СФРЈ, коју квалификацију је прихватио и првостепени суд, као и другостепени, то супротно наводима из захтјева, није наступила ни релативна, а ни апсолутна застарјелост кривичног гоњења, обзиром да кривично гоњење за ово кривично дјело, у смислу одредбе члана 100. КЗ СФРЈ, не застарјева.

Надаље, неосновани су и наводи из захтјева осуђених П. и Ш., којима се указује на повреду Кривичног закона, тврдњом да се у изреци побијане пресуде не види у чему се састоји радња саизвршилаштва ових осуђених. Наиме, супротно изнесеним наводима, у чињеничном опису побијане пресуде садржана је радња саизвршилаштва свих осуђених, тако што је у истом наведено да су осуђени заједно и по претходном договору, према оштећеном, католичком свештенику у Жупном дому католичке цркве у К., општина П., Н.Л., примјеном мјера застрашивања уз пријетњу оружјем, од свештеника тражили новац, истог угурали у једну собу у којој су га подвргли испитивању, називајући га усташом, говорећи му да су дошли по његову главу, оптужујући га да друге учи како се дјечи ваде очи, те му ударцима рукама, разним кућанским предметима и ножем повриједили тјелесни интегритет, а потом извршили преметачину објекта, разбијали намјештај и вјерске реликвије, а затим јасно и одређено описане радње осуђеног М.К., да је у једној од соба силовао А.Ј., заједно са још три униформисана и наоружана лица, чији идентитет оштећена није могла одредити.

У оквиру приговора заснованом на тврдњи о повреди Кривичног закона, преостали дио образложења захтјева браниоца осуђених С. и К. и осуђених П. и Ш. се односи на аргументе подносилаца захтјева о погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, због погрешне оцјене изведених доказа на главном претресу и то у правној квалификацији дјела, тврдњом да из изведених доказа не произилази да су осуђени починили предметно кривично дјело. Тако у својим захтјевима, осуђени П. и Ш. оспоравају чињенично утврђење правоснажне пресуде о постојању оружаног сукоба, затим везу између предузетих радњи ових осуђених и оружаног сукоба, као и утврђење пресуде о саизвршилачкој улози ових осуђених, тврдњом да на том подручју тада није било непосредних ратних дејстава, да радње осуђених нису биле у вези са оружаном сукобом јер нису били у униформама и нису сви имали наоружање, да није наведена ни утврђена припадност ових осуђених једној од оружаных страна у сукобу, да ли су исти имали такав статус, па да се евентуално може закључити да њихове радње имају везе са оружаном сукобом. Слиједом тога се на темељу ових недостатака правоснажне пресуде гради теза о погрешној примјени Кривичног закона. Међутим, како погрешно и непотпуно утврђено

чињенично стање не представља законски основ за подношење захтјева за заштиту законитости, то су ирелевантни приговори таквог карактера при одлучивању о овом правном средству, а повреда Кривичног закона као основ побијања пресуде, подразумјева да су у тој пресуди потпуно и правилно утврђене одлучне чињенице, а да је правилном примјеном закона на такву чињеничну основу, требало донијети другачију одлуку. Према томе, тврдња о повреди Кривичног закона се не може градити на тези о мањкавој чињеничној подлози пресуде. У сваком случају, насупрот тврдње ових подносилаца захтјева, првостепени суд је након детаљне анализе и оцјене свих изведених доказа, извео правилан закључак, којег је прихватило и вијеће другостепеног суда, да се у радњама осуђених стичу сва битна обиљежја кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези члана 22. КЗ СФРЈ.

Из наведених разлога овај суд је у смислу одредбе члана 355. ЗКП РС, одлучио као у изреци пресуде, те су захтјеви осуђеног М.П., осуђеног З.Ш. и његовог браниоца и захтјеви браниоца осуђених Г.С. и М.К. одбијени као неосновани.

Записничар
Соња Матић

Предсједник вијећа
Обрен Бужанин

Тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић